



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 23. De commutatione voti,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

Intelligitur autem istud tam de dispensatione facienda per Papam, quam de facienda per inferiores Prælatos, prout expresserunt Palud. in 4. dist. 38. quæst. 4. ar. 2. concl. 2. Caiet. in verbo *Votum*, cap. ultimo, D. Anton. 2. par. tit. 11. cap. 28. 9. notab. 3. In verbo *Dispensatio*, quæst. 3. Sotus lib. 1. De iustitia, quæst. ult. art. ult. Quod adeo verum est, vt si absque iusta causa Summus Pontifex cum aliquo dispenset in voto, non solum ipse peccet, sed etiam is cum quo dispensat, tutus non sit in conscientia, vt iidem authores adhuc annotant, & cum eis Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 76. ex citata glossa, quam ad id ipsum cap. Non est, Panormit. sequitur. Inde merito inferens, quod si Papa absque iusta causa cum professo dispensauerit, vt ad laxiorem religionem transiret, is non sit securus quoad Deum. Potest etiam merito inferri cum Soto in 4. dist. 38. quæst. 2. art. 1. concl. 1. quod is cum quo Papa in voto castitatis sine causa dispensauit, non maneat tutus in conscientia. Quod idem est eadem ratione, de similibus dicendum: ac multo magis cum aliquis inferior Papa in votis absque causa dispensauerit.

Verumtamen id intelligendum est procedere, quando nulla apparens adest causa dispensandi. Communiter enim receptum est, quod ibid. habet D. Thom. si causa apparens adest ex qua dubium saltem esset, num ob eam data dispensatio sit legitima, dispensatum stare posse iudicio Prælati sui dispensantis, illiusque iudicio suum proprium postponere. Cæterum causæ dispensandi in votis possunt tripliciter esse iustæ, prout notat Sotus 7. De iust. & iure, quæst. 4. art. 3. vers. *Ad istorum*, nempe ratione materiz, ratione vouentis, & ratione boni communis.

342. Ac ratione materiz, sunt omnes illæ ex quibus efficitur, vt maius bonum in voti dispensatione cernatur, quam in illius executione: prout Caiet. expressit in verbo *Votum* cap. ultimo, & D. Thomas loco citato attingit. Solet vero, vt addit Caiet. huiusmodi maioritas boni oriri ex eo, quod executio voti reddatur vel illicita, vel inutilis, vel maioris boni impeditiua: quas tres causas dispensationis tanquam legitimas D. Thomas posuit in memorata quæst. 88. art. 10. & post cum Syluest. in verbo *Votum* 4. quæst. 6. Sotus in memorato art. 3. ac Nauar. in memorato item num. 76. Qui & admonet ex eodem D. Thom. id non procedere, cum clarum fuerit & apertum, aliquam ex talibus causis impediunt, quia tunc dispensatio necessaria non est, sed sufficit interpretatio, qua declaratur votum in eo casu non habere vim. Nam sicut votum non habet vim, si tunc cum ipsum sit talis est materia qualem prædiximus, *illicita inquam, aut inutilis, aut maioris boni impeditiua*, ita & postea id ipsum vim suam amittit, quando materia facta est talis; nempe *illicita vel inutilis vel maioris boni impeditiua*: ac proinde non eget dispensatione, si res sit aperta. Id quod Caiet. notat 2. 2. quæst. 88. art. 2. *Dubio Virum in differentia possint esse voti materia*, & in responsione ad tertium.

Aduerte vero quod hic dicitur de materia inutili, aut impeditiua maioris boni: dici æque debere de ea, quæ possit moraliter esse causa spiritalis ruinæ; quia talis occasio multum derogat fini voti: ideoque cauenda est per dispensationem: ne quod introductum est pro charitatis perfectione, in dispensandum illius vergat. Et ita in voto nunquam peccandi mortaliter, datur sufficiens causa dispensandi ob materiã periculosam; itemque in coniugali voto non petendi debitum, & similibus periculosis. Videri potest Suarez in sæpe citato lib. 6. cap. 17. num. 9.

343. Ratione vero vouentis, legitima dispensandi causa censetur infirmitas ipsius, ac debilitas ad implendum votum. Ea enim potest tanta esse (de quo dari nequit certa regula: ita vt debeat arbitrio Superioris relinquì definiendum, inquit Nauar. in seq. num. 77.) vt non solum possit ei votum commutari, sed & ab eo per dispensationem tolli obligatio illius: prout fatentur Sot. in eod. art. 3. vers. *Imo tunc* antea: & Nauar. in eod. num. 77. insinuatque Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 2. col. 2.

Additque ibidem Sotus (& in lib. 1. De iust. & iure, quæst. ult. art. ult.) quod implere votum, difficile molestumque sit, esse vero legitimam causam in eo dispensandi, quando difficultas & molestia ex ipsa nascitur: nempe quia res est ardua & viribus vouentis impar: vt austerum aliquod ieiunium, vel longa peregrinatio: non tamen quando ex corrupta eiusdem

vouentis affectione procedit; quia cum votum instituat ad medendum prauæ affectioni, hæc non potest illius tollendi causa esse legitima. Exemplum est, si quis ideo tantum moleste ferat ieiunium, quod sit deditus gula.

Aliæ adhuc ex parte vouentis assignari possunt iustæ causæ dispensandi votis: quales sunt, quæ dubitentur de consensu vouentis, id est, quod ambigatur consenseritne in votum. Deinde quod factum sit repentina deliberatione, vt solet ex timore repetitorum malorum. Vide antedicta in cap. 19. se. 2. Præterea quod factum sit ex animi leuitate aut subita perturbatione, aut facilitate in vouendo, quemad. ex Panor. & D. Ant. habet Nauar. in eod. quoque num. 77. aut metu, vi, dolove extortum sit: quia ratione emissum Ecclesia relaxat perinde ac iuramentum præstitum de vfuris soluendis; vel præstitum latroni aut tyranno ad vitandam illorum vexationem. Adde & quando probabiliter creditur vouentem ita affectum esse, vt votum sæpius violaturus sit aut obliuioni traditurus. Illa enim infirmitas animi censeri potest causa sufficiens, sicut infirmitas corporis.

Denique ratione boni communis, iusta causa datur dispensandi in voto; quando ipsum obstat eodem bono: vt votum ieiunij in doctore qui propter illud, concionandū aut docendum minus Reip. vtile exercere non potest; & votum continentiz emissum à puella, quo impeditur ne matrimonium inire possit ad auertendum, & raue damnum Reip. aut ad tollendam ab ea multa scandala; quod est bonum maius, quam à coniugio abstinere. Addit verò Sotus, vt & Caiet. loco cit. bonū illud propter quod dispensatur in voto, debere esse melius & prærius: atque adeo iudicari magis ad Christi gloriam conducere, quam voti materiã & vinculum simul.

Ratione autem boni tantum particulario, Sotus ibidem negat licitum esse in voto dispensare: quod Nauar. in cit. nu. 77. improbat: inquit ad id sufficere vtilitatem priuatam, quæ talis sit vt ad Dei gloriam magis conducatur, quam voti materia & illius vinculum simul. Tunc enim votum merito censetur esse de bono impeditiuo maioris. Sic votum patrisfamilias peregrinandi Ierosolymam, dispensabile est, ob grauem aliquam familiæ necessitatem, cui subuenire tenetur.

Cæterum Superiores cauere debent ne dispensatione vatur sine necessitate: sicut fieret si impedimento quod votum adfert obuiare possint per illius commutationem. Etenim peccarent alioqui tanquam dispensatores infideles, vt Sotus ipse ibid. ait. Qua de re plenius Suarez in cit. cap. 17. num. 16. Verumtamen quando causa non est omnino iusta: ille qui potestatem habet tam ad dispensandum, quam ad commutandum votum, potest ipsum partim dispensando, partim commutando relaxare: namque imponendo vouenti aliquid voti siue æquale, siue etiam eo minus; ex doctrina Caiet. 2. 2. quæst. 88. art. 12. quam approbat Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 63. Adde ex Angelo in verbo *Votum*, 4. quæst. 12. dispensanti in voto, attendendum esse quid liceat secundum æquitatem, quid deceat secundum honestatem, & quæ ex parte secundum vtilitatem vel necessitatē. Adde etiam dispensantem in voto sine iusta causa, peccare mortaliter: quia potestate sua abutitur in re graui illamque; excedens nihil facit, & sic decipit subditum suum, fatagendo auferre ab eo vinculum, quod auferre nequit.

CAP. XXIII.

De commutatione voti.

S V M M A R I V M.

- 346 Quid sit votum commutare, & quid redemptio voti à commutatione differat.
- 347 Ad voti commutationem necessaria est Ecclesie auctoritas, nisi ratio in euidenter melius.
- 348 Quid requiratur quando commutatio fit in bonum quod non est euidenter melius, aut euidenter est æquale.
- 349 Præter Prælati auctoritatem requiritur iusta causa.
- 350 Qua ratione ad voti commutationem, æstimandum sit melius esse, aut æquale, aut deterius bonum illud in quo fit voti commutatio.

- 351 Commutans votum debet ad id habere potestatem vel ordinariam vel delegatam: qua vtraque carens Confessarius, nihil facit si commutare tenet.
- 352 Probabile est cum per Bullas Iubilæorum Confessarius committitur facultas commutandi vota, intelligendam esse de commutatione in æquale.
- 353 Notanda pro usu facultatis concessæ alicui ad eligendum aliquem, à quo votum ei relaxetur.
- 354 Delegatus in hac debet servare formam sibi præscriptam, & quid circa reservatam possit, aut non possit.
- 355 De promissione facta Deo dandi aliquid certo loco, aut certa persona.
- 356 Consideranda in commutatione votorum.
- 357 Commutationem voti fieri debere saltem in æquale.
- 358 Explicatio dubij, An semper sufficiat commutationem fieri in æquale.
- 359 Ad commutationem voti in minus bonum requiritur cum iusta causa, coniunctio potestatis dispensandi cum potestate commutandi.
- 360 Non valent dispensatio & commutatio voti, nisi proveniant à voluntate libera, tanquam actus humani.
- 361 De forma dispensandi aut commutandi vota.
- 362 Quando facta commutatione voti in quam vouens consentit, is possit id in quo illa facta est omittere, & suum votum servare.

346.

COMMUTARE votum nihil est aliud, quam materiam de qua emissum est, mutare in aliam: vt peregrinationem in orationes, aut ieiunia, ex doctrina D. Thom. 2.2. quæst. 88. art. 10. communitè recepta. Solet vero commutatio peculiari nomine redemptionis appellari, quando votum mutatur in pecuniam, vel in aliud quod æstimabile est pecunia: vt si votum peregrinationis ad D. Iacobum mutetur in tantum pecuniarum erogandarum in eleemosynam, quantum expendendum fuisset eundo & redeundo: prout habet Palud. in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 3. Qui quamvis velit à commutatione redemptionem differre, sicut emptionem à permutatione: non videtur tamen quoad rem esse inter vtramque distinguendum; sicut nec D. Thomas loco cit. distinguit, vt bene notat Syluest. in verbo Votum, 4. quæst. 1. sub finem.

Ex quibus sequitur, quod etiam si per dispensationem vinculum voti solvatur: prout in præced. cap. habitum est: per commutationem tamen, & redemptionem non solvatur: quemadmodum notant Caiet. in verbo Votum, cap. vltim. Couar. ad cap. Quamuis pactum, 1. part. §. 3. num. 4. & Nauar. in commentario de indulgentiis notabili 27. num. 2. adeo vt ex eodem Caiet. ad cit. D. Thomæ, art. 10. in commutatione sola materia voti transmutetur, manente eodem vinculo: atque vouens, ad id in quod commutatum est votum, teneatur ex eiusdem voti vinculo: non autem ex vi alicuius alterius præcepti. Quod idem sentit Sorus de iust. & iure, lib. 7. quæst. 4. art. 1. Ex eo autem sequitur Syluestrum verbo Votum, 4. in principio, perperam sensisse in commutatione & redemptione, annulationem obligationis voti interuenire: nisi dicas ipsum tantum voluisse obligationem voti cessare circa illam materiam præcise, circa quam antea versabatur. Cum vero hæc ita sint apertum est plus esse dispensare in voto, quam votum commutare, quandoquidem per dispensationem tollitur voti vinculum, non item per commutationem.

De potestate commutandi votum.

SECTIO I.

347.

Alterum, vt ad votorum dispensationem, sic & ad commutationem necessaria est Ecclesiæ autoritas ex communitè recepta D. Thom. sententia in seq. art. 12. vbi eam probat qui cum votum sit promissio Deo facta, de eo quod ipsi gratum, acceptumque est; vt si commutatio fieri debet rati in id quod Deo gratum est & acceptum. Quid autem tale sit, pendet ex ipsius arbitrio; quod declarare spectat ad Prælatos Ecclesiæ, vices illius gerentes: de quibus dixit Lucæ 10. Qui vos audit me audit.]

Difficultas est autem, cum mutatio vnus in aliud fieri

possit, vel in melius, vel in æquale, vel in deterius: An eiusmodi necessitati locus sit, quando votum mutatur in aliquid certo & euidenter melius. Nam nec tunc commutationem fieri posse propria autoritate, aliqui sentiunt: plures vero sentiunt posse; vtrosque referunt Suarez in memorato lib. sexto, cap. 18. & Azor in ante citato lib. 1. cap. 18. quæst. 1. qui posterioribus merito assentiuntur. Quia, vt bene ibidem num. 6. Suarez argumentatur, talis voti commutatio consentanea est fini voti, qui est promouere homines ad bonum melius, & Deo gratius. Cui promotioni propria etiam autoritate consulere per eiusmodi commutationem non esse alienum à ratione patet: quia quando in promissione moraliter certum est creditorem acceptare solutionem, certum etiam est eam sufficere ad promissionem implendam. Sed certum est moraliter acceptari à Deo obsequium maius, ei delatum loco minoris: cum velit semper fieri à nobis quod melius; atque adeo ipsi gratius est. Ergo in delatione eiusmodi per voti commutationem, nihil est opus Prælati autoritate: cum hæc ex D. Thoma in citato art. 12. ideo illa requiratur ad voti commutationem; vt ipse definiat, id in quod fit voti commutatio, esse Deo gratius & acceptius. Accedit illud, ex cap. Peruenit 2. De iureiur. Non infringit propositum aut promissum, qui illud in melius commutat. Et illud in cap. Scripturæ, De voto. Reus fracti voti non habetur, qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruatiam commutare. Et quod in cap. Licet, De regularibus, concedatur transitus de laxiori religione ad arctiorem non obtenta Superioris licentia.

Illud autem quod habetur in cap. 1. De voto. Ex eius qui præsidet, pendet arbitrio, vt consideret diligentius qualitatem personæ & causam commutationis. Illud, inquam, pertinet ad casum, in quo incertum est, an id in quod fit commutatio voti, sit quid melius. In quo ad voti commutationem requiri auctoritatem Superioris, nemo negat: quia cum votum sit promissio facta Deo de re ei grata: in tali casu opus est exploratione voluntatis Dei, ad quam necessaria est autoritas Prælati: qua tanquam gerens Dei vices, in persona illius declaret ac determinet, an illud in quod fit commutatio, sit quid gratius & acceptius Deo.

Porro ad voti commutationem in minus bonum, necessariam esse Prælati auctoritatem negari non potest: quia in illa admiscetur dispensatio, qua condonetur pars eius, quod ex voto debetur Deo. At Prælati auctoritatem necessariam esse ad quæuis dispensationem voti, satis patet ex dictis in præcedenti cap. Quare erit ad propositam commutationem. Licet autem aliqui negent talem auctoritatem esse necessariam ad voti commutationem in æquale, quorum Suarez meminit initio sequentis cap. 19. multo plures tamen sunt affirmantes contrarium, quos ibidem num. 3. refert & sequitur Suarez ipse, assentiuntque Azor in memorato cap. 18. quæst. 2. Nec immerito; quia quoties in commutatione voti incertum est, an ea fiat in id quod est Deo gratius, autoritas Prælati est necessaria, vt satis indicant verba ante proposita ex cap. 1. De voto. Cum ergo difficillimum sit in eadem commutatione æqualitatem attingere; ita vt homines ordinariè sint de ea incerti, facileque errare possint in propria causa; non est probabile talem commutationem esse relictam vouentis arbitrio: sed potius ad eam, sicut ad cæteras, requiri Prælati auctoritatem, qui Dei gerens vices, eam ipsam æqualitatem determinet.

De his latius pro scholastico instituto Suarez, in vtroque illo cap. 18. & 19. vbi num. 5. bene etiam docet commutationem in æquale fieri non posse absque iusta aliqua causa: quia hoc ipso quod opus, in quod commutatio fit, non est secundum semelius eo, in quod commutatur: magis consentaneum est excellentiæ diuini ac fidelitati ei debita, vt illud ipsum, quod promissum est, reddatur in propria sua specie. Ergo aliqua iusta causa exigitur vt secus fiat; adeoque vt debitum ex voto, commutetur in aliud, etiam si æquale: præsertim cum id sine iusta causa factum, non habeat rationem honestatis, seu actus virtutis: ideoque præsumendum non sit Deum illud velle, tiliq; debiti solutione contentum esse.

Necesse

348.

349.

REGINA
FRANCIS
ORS
EV

Necesse tamen non est talem causam, grauem esse; quia parum est id, quod tali commutatione remittitur. Tantum enim est onus reddendi in propria specie, quod ex voto debetur: cum interea, *vt supponimus*, æquale restituatur, licet in alia specie. Aduerte obiter ad commutationem quæ fit in eui dente melius non requiri iustam causam vltra eam, quam intrinsicè continet, bonitatis maioris. De quo idem Suarez in cit. cap. 18. num. 9.

De eo in quo commutatur votum.

SECTIO II.

350. Illud in quod votum commutatur, potest esse vt prædiximus, bonum melius aut æquale, aut minus. De primo notandum est, in hac re, bonum melius æstimandum esse, non tam ex eo, quod sit actus excellentioris virtutis, quam ex eo quod aptius sit accommodatus ad finem vouentis. Quia Deus bonorum nostrorum non indiget, id quod ei per votum offertur, eo ipsi acceptus est, quod accommodatus vouenti, ad finem voti sibi propositum. Itaque ad votum commutandum in melius, non est consideranda sola excellentia operis, in quod fit commutatio, sed etiam utilitas vouentis in ordine ad finem voti. Hinc qui ad carnis macerationem ieiunium vouit, sed illud commutat in orationes vel eleemosynas, non censetur facta commutatio in maius bonum. Quia licet oratio & eleemosyna præcellant ieiunio (cum hoc sit actus temperantia, & illa, actus religionis & claritatis, quæ sunt virtutes excellentiores) non adeo tamen conducunt ad carnis macerationem. Censetur vero facta illo modo, si ieiunium recepto modo seruandum, commutetur in ieiunium seruandum sumendo tantum panem & aquam, aut in aliam austeriorem penitentiam, vt flagellationis vel cilicij, accommodatiorem ad demandam carnem. Hinc etiam, qui in Dei obsequium vouit, se alicui Ecclesiæ aliquid daturum, si compererit euidenter, obsequium gratius futurum, si illud in dotem dederit puellam, quæ se alioqui prostituta est, poterit vt commutatione. Aduerte obiter tunc maxime tutum in conscientia censeretur eum qui votum propria autoritate commutat, quando id facit in bonum continens illud quod vouit, & quid amplius; vt qui vouit ingredi religionem laxiorem, & ingreditur arctiorem; & qui vouit seruire hospitali in quo parum laborandum est, & seruit hospitali in quo ob multitudinem infirmorum est multum laborandum ad maius suum meritum; & sic de aliis casibus in quibus euidenter constat illud in quod fit voti commutatio, maioris meriti esse apud Deum tanquam ei gratius.

De secundo, hoc est, de bono æquali: aduertendum est, quod etsi valde difficile sit in commutatione voti attingere æquitatem; nihilominus commutantem debere ad eam attingendam conatum adhibere, prudenter inspectis, ponderatisque circumstantiis, prout in sequentibus dicitur. Quod si bona fide seruet commutando, valida erit commutatio, etiamsi ea forte fiat in minus bonum: quia facultas ad istiusmodi commutationem, tanquam moralis, latitudinem requirit ad suum exercitium, in quod vix aliter exire posset: ita vt cum de contrario non constat, censetur non aberrasse; aut si parum aberrasse apprehendatur, pro nihilo reputetur. Ita Suarez in citato cap. 19. num. 9. Addens, quod si fit tam de excessu quam de defectu dubium, æqualitas adesse censetur, quando ipsum in vtramque partem vergit æqualiter: quia per humanum arbitrium nihil potest certius iudicari.

De tertio demum, hoc est, de bono minori iudicandum est, non tam ex eo quod sit minus excellens, quam quod sit minus accommodatum ad voti finem: sicut de eleemosyna ad carnis macerationem est minus accommodata, quam ieiunium.

De commutante.

SECTIO III.

351. DE commutante notandum est: quendam esse ordinarium qui ex officio quod gerit regendi alios, potestatem habet commutandi votum: vt censetur habere omnis ille, de quo dictum est in præced. cap. potestatem habere dispensandi in voto. Quendam vero esse delegatum, vt est is cui

aliquis ex ordinariis commisit faciendam vice ipsius commutationem. Vbi aduerte pro praxi quod cum iuxta ante habita in sect. i. alterutra earum necessaria sit ad talem commutationem, patere eam non posse fieri arbitrio iudicis Confessarij, qui ne delegatam quidem habuerit. Nec enim potest ratione sacramenti penitentia, quia votum non est illius materia, cum non sit peccatum: nec ratione doctrinae & prudentia ipsius Confessarij. Nam inde dici potest quidem idoneus ad iudicandum de æqualitate seruanda in commutatione voti; non tamen ad faciendam ipsam commutationem; sicut nec potest alius perinde doctus & prudens, qui non est Confessarius.

Aduerte quoque dubium esse, an cum in Iubilæis aut alias Confessario datur sine restrictione facultas commutandi vota, id intelligi possit de ea etiam commutatione quæ fit in minus bonum. In vtramque partem Suarez in memorato cap. 19. num. 7. author. refert, & negantem veriolem indicat: addita moderatione, quam paulo superius attigimus seruandam in iudicando de æqualitate quam istiusmodi commutatio requirit. Fundamentum illius est, quod etsi priuilegia fauorabilia sint, extendenda tamen non sint vltra verborum proprietatem: & commutationis verbum proprie significet mutationem in æquale: præsertim cum habeat rationem contractus onerosi, id vnus non debet grauari, præ alio, ne iustitia violetur. Accedit, quod commutatio in minus bonum requirit coniunctionem facultatis dispensandi, cum facultate commutandi, cum pars debiti condonetur in ea: quod est facultatis dispensandi: quæ non contingit nisi ipsa expresse detur, iuxta tradita in præced. num. 339. Et confirmatur quia si contingeret: is qui potestatem habet delegatam votum commutandi, posset illud commutare in quoduis minus, ad instar ordinariorum, adeoque simpliciter dispensare, quod nemo dixerit.

Aduerte tertio, Cum quis facultatem habet, vt Confessarium eligat, qui cum ipso dispensare possit in aliquo voto non censeretur eodem dispensatum, nisi electus dispenset actu: quantumcumque pro potestate sibi commissa, ab omnibus peccatis, & censuris ipsum legitime absoluerit, indulgentiasque concesserit, ex Nauar. in Enchirid. cap. 12. nu. 79. Et ratio est, quod relaxatio voti, nec culpa, nec pena remissio sit: sed alterius debiti, vt de se constat.

De ipsa facultate eligendi personam, quæ possit vota commutare vel in eis dispensare, Suarez in eod. lib. 6. cap. 16. agit multis. Duo vero præcipue occurrunt notanda pro quotidiana praxi. Alterum est ex parte eius cum quo dispensandum est: nempe vt eligat personam præditam qualitatibus illis, quas in adultum seu rescriptum exigit: vt quod sit Confessarius, in aliquo certo gradu constitutus, & ab Ordinario approbatus: cuiusmodi qualitates exigi solent in delegationibus ad dispensandum in votis religionis, aut castitatis. Alterum est ex parte dispensaturi, nimirum vt seruet formam in concessione præscriptam: ad quam cum restricta sit facultas delegata dispensandi, nisi ea seruetur, excedentur illius limites, & proinde irritus erit conatus. Quænam autem sit talis forma, colligendum est ex verbis rescripti, quo facultas conceditur. Solet autem potissimum præscribi examinatio causæ necessariæ ad iustam dispensationem: cætera quæ non præscribuntur expresse, censentur relicta prudentis arbitrio. Intellige autem quæ de dispensatione dicimus, pariter dicta de commutatione: quia in hac re, vtriusque ratio eadem est.

Documenta quedam notanda commutanti vota.

SECTIO IV.

352. IS vero qui prædictam potestatem habet, dum vti vult illa, quorumdam documentorum meminisse debet. Primum est, vt is cui concessa est ab Ordinario potestas commutandi votum, formam concessionis obseruet; adeo vt facienda sit commutatio, in utilitatem horum vel illorum locorum, aut personarum, nec aliter: si in facultate id exprimitur: vt notat Nauar. in Enchirid. cap. 12. num. 79. versus Monemus.

Secundum est: Cum ea sit vis reuerentia casuum, vt inferiores nihil in eis possint, ex Concil. Trident. sess. 14. cap. septimo, in fine: illos quos in præced. cap. Papæ quoad dis-

pensatio-

penfationem referuatos diximus: pariter dicendos esse quoad commutationem referuatos. Dubitatur autem; An per generalem à Papa factam concessionem commutandi vota poffit referuata commutari. Ad quod esse respondendum negatiue, fatis significat Suarez in eodem lib. 6. cap. 26. sub finem. Et probatur: quoniam talis concessio interpretanda est iuxta regulas iuris: inter quas 81. in 6. sic habet: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non efferet verofimiliter concessurus. Ex qua regula in cap. Si Episcopus, De penitent. & remissioni sexto, probatur: quod si Episcopus suo subdito generaliter concedat facultatem eligendi sibi Confessarium; non ideo poffit electus absolvere in casibus eidem Episcopo referuatis. Adde ex Extrauag. Etsi dominici 2. sub finem; De penitent. & remissionibus, talium votorum commutationem non concedi nisi ex speciali causa, & certa scientia Papæ.

Aduerte nihilominus non esse negandum, quin talis concessio ad vota peregrinationum referuata extendatur, quando in bulla eiusdem concessionis (vt plerumque solet in bullis quibus per modum Iubilæi indulgentiæ conceduntur) vota castitatis & religionis excipiuntur. Receptum est enim exceptionem firmare regulam: seu efficere vt ipsa locum habeat in omnibus casibus minoribus eo, qui excipiuntur, sicut sunt casus obeundarum peregrinationum referuatarum, casibus seruandæ perpetuæ castitatis, & amplectendi religionem. Vbi aduerte obiter quoad casus maiores eo qui excipiuntur, non sanari similiter regulam. Et ita si ab eiusmodi concessione exciperetur votum peregrinandi ad SS. Apostolorum limina, non esset censenda concessio facultas dispensandi in voto peregrinationis ad loca sancta Ierololymis, quæ censetur longe maior, vt longe difficilior.

Tertium est ad commutationem votorum, quibus aliquid promissum est Deo, dandum certo loco aut certæ personæ; non requiri consensum illius qui commodum accipere deberet: imo nec facta dispensatione aut commutatione, necesse esse aliquid ei dari. Ita habet ex D. Thoma, Angelo, Syluest. & Caietan. Nauarrus in Enchir. cap. 12. num. 78. & post ipsum Azor. 1. part. lib. 11. cap. 19. quæst. 12. communemque esse, aliis adhuc pro uocatis, habet Suarez in eodem lib. sexto, cap. 15. num. 3. eam consequenter tractans: & ante eum Nauar. ipse in tract. De rebus Ecclesiasticis quæst. 1. mouit. 60. Præcipua autem ratio est, quod per talia vota perinde ac per alia, obligatio contrahatur tantum cum Deo, ex cap. Magnæ, De voto: cum illis aliis vero non item, nisi ex accidenti, & materialiter: cum non habeant rationem personarum concurrentium ad naturam contractus; sed tantum externarum circumstantiarum: quo fit vt non sit eis acquisitum, sed tantum Deo, cui soli uouens se adstrinxit.

Vnde inferre licet, talis voti perinde ac alterius non referuati, commutationem fieri posse priuata auctoritate in bonum euidenter melius: vt si Deo uoui me daturum centum in commodum certi monasterij, uidens pauperes in annonæ penuria mori fame, possum in eorum subsidium illa donare, tanquam in opus tunc euidenter gratius Deo. Quod si votum emissum sit in conformationem alicuius promissionis factæ alicui personæ, quæ eam acceptauerit, ideoque ius acquisierit in re promissa, ipsum non poterit commutari sine eiusdem personæ consensu: quia commutatio cedere in illius præiudicium, fieretque illi iniuria: nisi quod possit propter publicam necessitatem, cogi iure suo cedere. Hanc quoque communem assertionem habet Suarez in sequen. num. 7. Addens in numero undecimo, tam eidem, quam præcedenti locum esse, non modo comparatione ordinariæ potestatis dispensandi; sed etiam potestatis delegatæ, absolute concessæ ad tollenda vota. Quia enim ratione potestatem ordinariam habens potest, vel non potest tollere voti obligationem; potest vel non potest per alium à se delegatum.

Quartum est, de quo in præcedenti num. 77. Nauarr. ex Angello in verbo Votum, 4. §. 12. commutanti votum considerandam esse uouentis qualitatem: nempe si commutet votum peregrinationis, spectando expensas quas uouens pro sua conditione faceret eundo & redeundo, iuxta cit. cap. Magnæ,

(de quo Suarez in seq. cap. 19. num. 23.) ultra eas quas domi erat facturus: illas conuertat in alia pia opera: laborem uero itineris, in ieiunia & orationes. Item quoad alia vota personalia, quæ in pecuniam aut aliquid pecunia æstimabile commutantur: quando emissæ fuerint à pauperibus, minus imponat pro illorum redemptione, quam si essent à diuitibus emissæ: uidelicet habita ratione qualitatis personarum; pauper enim solutio paucorum nummorum plus est, quam diuiti multorum: ac plus etiam apud Deum, ex cap. 12. Marci sub finem, & ex cap. 21. Lucae in princip.

Quoad vota realia autem, conuenit ea fieri in aliquid reale, nisi paupertas obstat, aut euidenter constat ad maius Dei obsequium spectare, vt loco voti aliquod pium opus fiat. Aduertere adhuc oportet quod Suarez habet in eodem cap. 19. num. 21. in voti commutatione seruandam esse, quoad fieri potest, illius conditionem: non tamen esse necessarium: & ita nihil obstat quin votum conditionale mutari possit in absolutum cum aliqua diminutione quantitatis; vt qui uouit se in elemosynam daturum octo, si nanis appulerit salua, mutari poterit in solutionem quinque, stantundem ualentiam, quia certa sunt, ac illa octo, quæ sunt incerta. Nec item obstat quin votum de danda quotannis certâ elemosyna per totam uitam, redimi possit vna magna elemosyna: in iudicio uiri prudentis adæquet illam quotannis repetendam.

Quantum est, quod paulo superius attigimus, & Caiet. verbo Votum, cap. ultimo, Syluest. Votum 4. quæst. 8. disto 2. & Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 63. expresserant: votum debere commutari in æquale, quò modo reducendum fit ad praxim, non posse certis documentis doceri: sed tanquam uarium ex varietate circumstantiarum relinqui prudentis arbitrio, ex illis iudicantis uitiata omni fraude & lata culpa. Ponderandæ sunt autem ab eo, inquit loco citato Suarez, conditiones personarum, qualitates operum in ordine ad diuinum cultum in primis: deinde in ordine ad bonum communitæ, vel utilitatem proximorum, præsertim spiritalem: maxime autem ipsius uouentis: præterea in ordine ad merendum coram Deo, vel ad satisfaciendum pro peccatis; & demum in ordine ad uita peccata futura, & eorum occasiones.

Verfatur autem in questione; An semper sufficiat commutationem fieri in æquale: an uero necessarium aliquando fit fieri in melius, vt ualida censetur. Syluest. loco citato existimat, quando ex parte uouentis non ex alia causa commutandi, quam uoluntas ipsius, non esse satis eam fieri in æquale: sed requiri vt commutatio fiat in aliquid melius. Secus uero si intercedat causa commutandi: vt impotentia, vel incommoditas seu difficultas implendi quod promissum est: quia tunc sufficere potest commutationem in æquale fieri. Idem etiam docet Nauarr. in citato num. 63. Sed magis placet dicere cum Caiet. in cit. cap. ultimo, & 2. 2. quæst. 38. art. 12. uersu in commutatione: de iuris rigore, sufficere commutationem fieri in æquale, etiam si nulla commutandi causa interueniat, quam vt uouenti misericorditer à commutante descendatur in persona Dei: cui non displicet gerentem uices suas gratiosum se præbere ei, qui suæ maiestati sponte se obligauit; præsertim cum gloriæ diuini nihil inde detrahatur: quando quidem non uinculum, sed sola materia commutatur: idque in aliam, vt supponimus, Deo æque gratam, & ad quam exequendam promptior est uoluntas uouentis, vt non quasi gemens sed hilares soluat promissum: quando quidem hilarem deorem diligit Deus, 2. ad Corinth. cap. 9. Quamquam vt ille addit in eodem cap. ult. vt commutans tutior sit, conari semper debet vt commutet in aliquid, parum saltem melius.

Vt autem in aliquid minus bonum commutare possit cum iusta causa & potestate commutandi, in ipso requiritur potestas dispensandi, vt cum commutatione miscetur dispensatio, cuius uirtute à uinculo voti subtrahatur illud quod ab æqualitate deficit. Quæ doctrina est eiusdem Caiet. in cit. art. 12. & Nauar. in memorato num. 63. ac Soti de iust. & iure lib. 7. quæst. 4. art. 3. circa medium.

Postremum est: ad ualorem tam commutationis quam dispensationis; necessario requiri, vt ea ex libera commutantis aut dispensantis uoluntate procedant: sunt enim actio-

nes humane, quæ liberum agentis consensum requirunt. Vnde fit, vt si constet sufficienter Prælatum tantum finxisse, nec intentionem huiusmodi commutandi, commutationem esse nullam. Similiter si contigerit ipsum deceptum fuisse, siue exponendo ei falsum, siue tacendo ei verum: per talem enim fraudem & errorem dispensatio aut commutatio est inuoluntaria: quandoquidem Prælatus non esset dispensaturus aut commutaturus, si veritas fuisset ei expressa, aut res sine falsitate narrata. Videndus est Suarez in sæpe memorato lib. 6. cap. 27.

361. Vbi inter cætera habet sub finem, necessarium quidem esse dispensantis voluntatem sufficientibus signis manifestari exterius, quoniam ea non potest aliter innotescere & operari inter homines: attamen nullam formam præscriptam esse, à qua dispensationis aut commutationis validitas pendeat; neque id fuit necessarium, sed relinqui potuit arbitrio Prælati: quem nihilominus est consentaneum verbis potius, quam alio signo vi, tanquam institutis ad aperienda aliis animi nostri sensa. Quam doctrinam habet Palud. in 4. distinct. 38. quæst. 4. art. 4. concl. 2. & post eum D. Anton. 2. part. tit. 11. cap. 11. §. nono, & Syluester in verbo *Votum*, 4. quæst. 8. dicto primo. Ex qua intelligitur, quod Nauar. habet in Enchir. cap. 12. nu. 80. Sacerdotem cui confitetur aliquis habens priuilegium, quo potest cum ipso dispensare in voto, non censeri dispensasse eo ipso, quod post legitime factam confessionem, ipsum absoluerit ab omnibus peccatis suis, & censuris, quoniam talis absolutio non procedit à voluntate dispensandi in voto, aut illud commutandi, quæ fuerit expressa exteriori signo.

362. Tandem facturi finem moncbimus illud quod latius tractat Suarez in eodem libro cap. 20. cum commutatio fieri possit, tum in bonum melius, tum in æquale, tum in minus: factam in melius sic seruandam esse, vt vouenti qui illam acceptauit non sit liberum relicta materia in quam facta est commutatio, resumere eam de qua fecit votum. Ratio est: quia acceptatio talis commutationis vim habet noui voti, quo acceptans obligauit se ad reddendum Deo aliquid melius, quam antea promiserat. Vnde hoc implere velle illo relicto, est virtute commutare votum ex meliore in minus bonum, quod non licet. Sic enim is qui vouit clericatum, & tale votum mutauit in votum religionis, non potest sine dispensatione religionem non ingredi, contentus clericatu. Factam autem commutationem in æquale bonum non obstare quin vouens possit satisfacere voto, implendo quod vouit, relicto eo in quod commutatum fuit ipsius votum. Ita citato Azorio idem author ibidem numero quarto statuit. Et ratio esse potest, quod talis commutatio merito videatur facta in fauorem vouentis, tanquam gratia quædam, sicut paulo superius proposuimus: atque adeo non immerito dici possit eiusmodi commutatio eo sensu facta, vt vouenti liceat adhuc si velit votum in sua materia implere, cum in eo nec repugnantia nec iniustitia cernatur: vt nec cum dispensator ei qui domino suo aliquid liberaliter promittit, gratiose permittit, vt aliud æquale, & ipsi domino perinde gratum det si velit. Factam denique commutationem in minus bonum, non obstare, quin votum possit in sua materia impleri, patet: quia sicut illa est bonum melius, ita est & Deo gratius.

TRACTATUS IV.

vt præcedenti appendix.

De statu Religiosorum.



VONIAM voto potissimum Religiosorum status constat: conuenienter de eo præcedenti subiungitur tractatus. Ad quem spectant quæ habentur in secunda parte decreti causa 18. 19. & 20. & in reliquis iuris canonici partibus, quæ habentur quinque titulis: quorum primus est de regularibus & transeuntibus in religionem. Secundus, de conuersione coniugatorum. Tertius, de statu monachorum & regularium. Quartus, de religiosis domibus. Quintus, ne clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant:

Quibus accedit Concilium Tridentinum multis in locis quos Azor collegit in prima parte Moral. Institut. lib. 12. cap. 18. De eodem vero post Dium Thomam 2. 2. in quatuor vltimis quæstionibus, agunt præter Summularios in verbo [Religio, aut in verbo] Religiosus, & in verbo [Nouitius] multique alij: & inter cæteros ad iudicium de peccatis nobis propositum accommodate Nauar. in quatuor commentariis seu tractatibus de regularibus tomò primo suorum operum, & Azor in citato lib. 12. & seq. 13. apud quem, & adhuc apud Emanuele Rodericum in tribus tomis quæstionum regularium relinquemus videnda, quæ sunt particularia diuerforum ordinum religiosorum: contenti communibus, ex quibus Parochus aut alius audiendis confessionibus expositus, cuius instructionem intendimus, habeat vnde non censeatur cæcus cæcum ducere, religiosi confessionem audens, sicut non nunquam ei datur occasio. Primo autem dicemus de requisitis ad statum Religiosorum. Secundo, de iis quæ incumbunt religionem ingressuris. Tertio, de iis, quæ ingressis. Quinto de iis, quæ egressis.

CAP. XXIV.

De requisitis ad statum Religiosorum.

SUMMARIUM.

- 363 De nomine Religiosi & necessitate votorum paupertatis, castitatis, & obedientie ad statum religiosum.
- 364 Religiosus status præter eadem vota, requirit Sedis Apostolicæ approbationem.
- 365 Ad statum Religiosorum, nec illa tria vota sine istiusmodi approbatione, nec hæc sine illis sufficere potest.
- 366 Tria memorata vota esse solemnia, non est necessarium ad statum religiosum.
- 367 Ratio eius res.
- 368 Solutio eorum quæ in contrarium obijci possunt.
- 369 Tres vitæ spirituales modi: ex quibus distinguuntur tria generalia Religiosorum.
- 370 Inter varios ordines religiosos quis cui prestare censendus sit.

PRÆNOTANDUM est, Religiosos quidem dici posse omnes qui sancte ac pie Deum colunt: eo quod religionis virtus sit, qua Deo cultus debitus exhibetur: per antonomasiam tamen quandam Religiosos in Ecclesia nominari consueuisse eos qui peculiari vitæ instituto, & nominatim tribus votis paupertatis, castitatis & obedientiæ se totos diuino cultui addixerunt. Vnde illorum status requirit tanquam necessariam conditionem eadem tria vota: quæ ea de causa religioni essentialia esse dicuntur. Ratio vero talis necessitatis est, quod is status sit hominum dependentium ad perfectionem, consistentem in coniunctione cum Deo sine ipsorum vltimo. Quæ quidem coniunctio fit per charitatem, iuxta illud primo I. Ioan. 4. Qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo:] atque illud ad Coloss. 3. Super hæc autem omnia charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.] Iam vero ad charitatem habendam, & vt quis Deum perfecte diligat, debet se totum ei tradere, omniaque talis dilectionis impedimenta remouere, ad quod vtrumque consequendum, opus habet obedientia castitate, & paupertate perpetuis, quibus Deo se omnino tradat: per obedientiam quidem quoad animum: per castitatem vero, quoad corpus: & per paupertatem quo ad bona externa.

Impedimenta vero sunt mundanæ cupiditates: iuxta illud I. Ioan. 2. Si quis diligit mundum non est charitas Patris in eo; quoniam omne quod est in mundo concupiscentia carnis est, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.] Quibus verbis significat tres esse impedimentorum charitatis quasi fontes: qui vt obstruantur tribus memoratis virtutibus est opus: castitate quidem, vt obstruatur concupiscentia carnis: paupertate vero, vt concupiscentia oculorum; & demum obedientia, vt superbia vitæ. Non sufficiunt autem eadem virtutes ad religiosum statum, nisi ad eas votum accedat, quo promissione facta Deo obstringat se quis ad